

Riktlinje för biståndshandläggning vård och omsorg

Styrande dokument inom Socialförvaltningen		Övergripande processområde Riktlinje	Verksamhetens process Biståndshandläggning enligt Socialtjänstlagen	
Dokumentägare, sektor/enhet Individ- och familjeomsorgen		Upprättad av Carina Holmqvist, Verksamhetschef IFO	Godkänd av Socialnämnden 2024-04-23 § 48/2024 dnr. SN 2024/23	
Upprättad 2021-11-11	Publicerad 2024-04-25	Giltighetstid Tillsvidare	Revisionshistoria 2023-06-27 2024-04-23	Version nr 3.0

Innehåll

1. Inledning	5
1.1 Syfte	5
2. Allmänna utgångspunkter	5
2.1 Socialtjänstlag 2001:453 (SoL).....	5
2.1.1 Biståndsbegreppet och rätten till bistånd	6
2.1.2 Skälig levnadsnivå.....	6
2.1.3 Anhörigperspektivet	7
2.1.4 Barnperspektivet.....	7
2.1.5 Lika rättigheter och skyldigheter	7
2.1.6 Våld i nära relationer	7
2.2 Hälsa- och sjukvårdslagen 2017:30 (HSL).....	8
2.3 Lagen om samverkan vid utskrivning från slutna hälso- och sjukvård	8
2.4 Förvaltningslagen 2017:900 (FL).....	8
2.5 Ledningssystem för kvalitet.....	8
2.5.1 Egenkontroller, riskanalyser och avvikelser	8
2.6 IBIC och livsområden	9
2.7 Kommunens ansvar för medborgare.....	10
2.7.1 Vistelsekommun.....	10
2.7.2 Flytt till annan kommun.....	11
2.7.3 Akut nödsituation.....	11
2.7.4 Asylsökande	11
2.7.5 EU/EES-medborgare.....	11
3. Biståndshandläggning	12
3.1 Ansökan	12
3.2 Anmälan	12
3.3 Utredning	12
3.4 Bedömning	12
3.5 Beslut.....	13
3.5.1 Beslutsmotivering.....	13
3.5.2 Förbehåll och omprövning	13
3.5.3 Gynnande beslut.....	14
3.5.4 KommunikERING.....	14
3.5.5 Överklagan	14
3.6 Uppdrag till verkställigheten.....	15
3.7 Uppföljning	15
3.7.1 Tillfälligt utökat behov och uppehåll av beviljade biståndsinsatser	16
3.8 Dokumentation	16

3.8.1 Samtycke	16
3.8.2 Samordnad individuell planering	16
4. Hemtjänst.....	17
4.1 Syftet med hemtjänst	17
4.1.1 Makar, familjer och andra som delar hushållsgemenskap.....	17
4.2 Vård i livets slutskede.....	18
4.3 Beslut om hjälp i hemmet	18
4.3.1 Hemtjänst i form av hemgångsbeslut	18
4.4 Hemtjänst och serviceinsatser	19
4.4.1 Städning.....	19
4.4.2 Tvätt.....	20
4.4.3 Enklare hushållsgöromål	20
4.4.4 Inköp	21
4.5 Hemtjänst, omvårdnadsinsatser	22
4.5.1 Personlig omvårdnad.....	22
4.5.2 Förflyttningar	22
4.5.3 Måltidsberedning.....	23
4.5.4 Matdistribution.....	23
4.5.5 Utevistelse promenad	23
4.5.6 Social tid	24
4.5.7 Trygghetslarm	24
4.5.8 Trygghetsskapande kontakt.....	25
4.5.9 Hemtjänst i form av nattinsatser (Del av beslut om hemtjänst).....	25
4.5.10 Stöd att genomföra egenvård	25
4.5.11 Ledsagning	26
4.5.12 Kontaktperson	27
5. Förebyggande stöd och service samt stöd till anhöriga	27
5.1 Avlösning i hemmet.....	27
5.2 Regelbundet återkommande växelvistelse.....	28
5.3 Dagverksamhet.....	28
6. När behovet inte kan tillgodoses i ordinärt boende	29
6.1 Korttidsvistelse.....	29
6.1.1 Syftet med korttidsvistelse.....	30
6.1.2 När behovet av korttidsvistelse plötsligt uppstår eller ändras	30
6.1.3 Behålla plats på korttidsvistelse vid vistelse på sjukhus.....	30
6.1.4 I avvaktan på lösning av ordinarie bostadssituation.....	30
6.1.5 Vård i livets slutskede.....	30
6.2 Särskilt boende	31
6.2.1 Syftet med särskilt boende	32

6.2.2 Att flytta till eller ifrån särskilt boende	32
6.2.3 Kvarboendepincipen.....	32
6.2.4 När behovet av särskilt boende plötsligt uppstår eller ändras	32
6.2.5 Tacka nej till särskilt boende.....	32
6.3 Parboende/medboende.....	32
6.3.1 Hyresrättsliga frågor i samband med parboende	33
6.3.2 När den medboende klarar sig utan stöd	33
6.3.3 När den medboende är i behov av stöd	33
6.3.4 Paret's ansvarsfördelning	33
7. Beskrivning av olika former av särskilt boende	34
7.1.1 Särskilt boende utan speciell inriktning	34
7.1.2 Särskilt boende för personer med demenssjukdom.....	34
8. Taxor och avgifter	34

1. Inledning

Melleruds kommun har en egen organisation för biståndshandläggning inom Vård och omsorg. Det erfordras speciell kompetens för att kunna bedöma människors behov av insatser, för att fördela resurserna och bevilja rätt bistånd till rätt person. Det är även viktigt att biståndshandläggaren kan och håller sig informerad om Socialtjänstlagen och andra lagar såsom Förvaltningslagen, Lagen om samverkan vid utskrivning från sluten hälso- och sjukvård, Barnkonventionen med flera, samt följer utvecklingen över rättstillämpning. Verksamheten erbjuder olika behovsprövade insatser bedömt mot skälig levnadsnivå. Insatserna har en individuell utformning och ska ge en god vård och omsorg. Verksamheten ska kännetecknas av god omvårdnad, tillgänglighet, trygghet, kvalitet, rättssäkerhet och engagerad personal med ett individbaserat, förebyggande, rehabiliterande och funktionsbevarande förhållningssätt.

Det är viktigt att ha ett förhållningssätt utifrån individens behov i centrum (IBIC), att inte gå in och ta över moment som den enskilde klarar på egen hand. Ett sådant förhållningssätt stärker och därigenom, bibehåller den egna funktionsförmågan och bidrar till känslan av sammanhang. Synsättet att det går fortare om någon annan tar över uppgifter som den enskilde egentligen kan göra, måste få ge vika för inriktningen att brukaren så långt som möjligt gör det denne kan klara av. Det är en fråga om inställningen till andra människors självkänsla och ett uttryck för en människosyn. Verksamheten ska aktivera och inte passivisera.

1.1 Syfte

Denna riktlinje ska underlätta handläggningen, ange ramar och vara vägledande för biståndshandläggarna i beslutsfattandet. Den ska även syfta till att främja en likartad biståndsbedömning och skapa samsyn för både kommuninvånarna, den som tar emot stöd, anhöriga samt kommunala och privata utförare. Den ska dessutom bidra till en jämlik kvalitet i verksamheten. Riktlinjen revideras vart fjärde år eller vid behov.

Riktlinjerna baseras på:

- Socialtjänstlagen (2001:453)
- Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd
- Rekommendationer från Sveriges Kommuner och Regioner
- Praxis och prejudikat från Förvaltningsdomstol

2. Allmänna utgångspunkter

Biståndshandläggning av ärende inom vård och omsorg sker enligt Socialtjänstlagen och ligger inom kommunens sociala ansvarsområde. Biståndshandläggarna arbetar på delegation av Socialnämnden med att utreda, besluta och följa upp biståndsinsatser för personer som på grund av fysisk eller psykisk funktionsnedsättning behöver personella insatser för att kompensera för funktionsnedsättningens konsekvenser. Insatser enligt Socialtjänstlagen ska hjälpa den enskilde att uppnå skälig levnadsnivå. Biståndet och insatserna ska utformas så att det stärker den enskildes resurser att leva ett självständigt liv. Alla insatser bygger på frivillighet med respekt för självbestämmande och beaktande av den enskildes integritet. Insatserna utformas så långt det är möjligt tillsammans med den enskilde utifrån att tillgodose dennes behov.

2.1 Socialtjänstlag 2001:453 (SoL)

Socialtjänstlagen är en målinriktad ramlag, som ger kommunerna stor frihet att utforma verksamheten med utgångspunkt från lokala förutsättningar och behov. Lagens portalparagraf

anger de övergripande målen och grundläggande värderingarna för samhällets socialtjänst. Det handlar om principen om jämlikhet i levnadsvillkor med lika rätt till vård och omsorg.

Socialtjänsten ska främja människors ekonomiska och sociala trygghet samt aktiva deltagande i samhällslivet, med hänsynstagande till människans ansvar för sin och andras sociala situation inriktas på att frigöra och utveckla enskildas och gruppers egna resurser.

2.1.1 Biståndsbegreppet och rätten till bistånd

Biståndsparagrafen SoL 4 kap. 1 § är utformad som en rättighetsparagraf för den enskilde. Den som uppfyller kriterierna i paragrafen har sålunda rätt till bistånd för sin försörjning och för sin livsföring i övrigt.

Tre kriterier ska vara uppfyllda för att ha rätt till bistånd:

- att det föreligger ett behov.
- att inte kunna tillgodose behovet själv.
- att inte heller kunna få behoven tillgodosedda på annat sätt.

Av denna rättighet för den enskilde följer en skyldighet för kommunen att leva upp till lagens krav. Den enskilde har dock alltid i första hand ett eget ansvar för att klara sin försörjning och sin livsföring i övrigt. Den enskilde ska genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Biståndet ska utformas så att det stärker hans eller hennes möjligheter att leva ett självständigt liv." Rätten till bistånd saknar begränsning till särskilt angivna orsaker eller situationer utan gäller alla typer av insatser som den enskilde behöver för sin försörjning, sin livsföring i övrigt och för att uppnå skälig levnadsnivå. Biståndet skall utformas i nära samarbete med den enskilde. Ett bistånd enligt SoL 4 kap. 1 § kan antingen sökas av den enskilde eller erbjudas den enskilde.

2.1.2 Skälig levnadsnivå

De insatser som beviljas den enskilde ska tillförsäkra en skälig levnadsnivå.

Skälig levnadsnivå kan innebära olika saker för olika individer vid olika tidpunkter och förhållanden. Det finns ingen vedertagen definition av begreppet skälig levnadsnivå, däremot finns orden skälig och levnadsnivå definierade var för sig.

Skälig - rimlig, rättvis, kostnadseffektiv, godtagbar samt överensstämmande med en normal och naturlig uppfattning om vad som är lämpligt.

Levnadsnivå - jämförelse med levnadsstandard, vilket definieras som ett begrepp som avser individers materiella standard samt icke-materiella faktorer som påverkar individens livskvalitet.

Av förarbetena till Socialtjänstlagen framgår att begreppet skälig levnadsnivå ska bedömas med utgångspunkt i den tid och de förhållanden som den hjälpbehövande lever i. Det framgår att vilken levnadsnivå som anses skälig har överlämnats till kommunerna att fastställa. I senare förarbeten beskrivs skälig levnadsnivå som ett uttryck för kvaliteten i insatsen och vilken ambitionsnivå som kan vara rimligt i varje enskilt fall. Detta innebär att skälig levnadsnivå kan innebära olika saker för olika individer vid olika tidpunkter och förhållanden.

I dom från Högsta förvaltningsdomstolen 2316–11 säger man:

"Vid bedömningen av vilken insats som kan komma i fråga måste en sammanvägning göras av olika omständigheter såsom den önskade insatsens lämplighet som sådan, kostnaderna för den önskade insatsen i jämförelse med andra insatser samt den enskildes önskemål. Det kan enligt regeringens mening inte finnas en obegränsad frihet för den enskilde att välja sociala tjänster oberoende av kostnad."

Vid bedömningen av vad som i det enskilda fallet ska ses som skäligt kan handläggaren vid tveksamhet söka stöd i rättspraxis, dessa riktlinjer samt rådgöra med kollegor/chef både internt och externt.

2.1.3 Anhörigperspektivet

I regeringens prop. 2008/09:82, i samband med skärpningen av Socialtjänstlagen 2009 gällande anhörigstöd, förtydligades vad som avses med anhörigperspektiv.

Definitionen innebär att socialtjänsten ska:

- Samverka med anhöriga
- Erbjudna anhöriga att delta i biståndsutredning
- Ta hänsyn till anhörigas synpunkter vid biståndsbedömning och utförande
- Utredda anhörigas behov och informera om kommunens stöd
- Hålla regelbunden kontakt och följa upp stödinsatserna
- Se till att sjukvården och socialtjänsten samverkar

Anhörigvård innebär ett frivilligt åtagande för den anhörige. Varje anhörigsituation är unik och utgångspunkten är att en anhörig själv avgör hur stort ansvar han eller hon vill ta för att vårda, bistå, stödja en närstående. Kommunen kan därför inte avslå en ansökan om hemtjänst med hänvisning till att den anhörige kan tillgodose omvårdnadsbehovet. (Prop. 2005/06:115 s. 156, DS 2008:18 s.19 ff samt Regeringsrätten mål (4775–1983).

Anhöriganställningar erbjuds som regel inte i kommunen. Vid en ansökan om anhöriganställning gör biståndshandläggaren utredning och bedömning av vårdbehovet. Gynnande förslag till beslut om anhöriganställning, delegationsbeslut på sociala utskottet. Om den av kommunen erbjudna insatsen tillgodoser biståndsbehovet, har den enskilde ingen rätt att få insatsen utformad på ett visst annat sätt (prop. 1996/97: 124 s. 174, KmR Stockholm mål nr 568–11).

2.1.4 Barnperspektivet

När åtgärder enligt denna lag berör barn ska barnets bästa särskilt beaktas. Vad som är barnets bästa får bedömas i varje enskild situation. När en insats rör barn ska barnet få relevant information och ges möjlighet att framföra sina åsikter. Barnets bästa ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad. Barnperspektivet innebär också att barnets situation ska uppmärksammas när en ansökan om bistånd eller annan insats handläggs inom socialtjänsten, även när biståndet inte gäller barnet självt utan barnets föräldrar eller syskon.

2.1.5 Lika rättigheter och skyldigheter

I verksamheter ska man arbeta för att motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.

2.1.6 Våld i nära relationer

Våld i nära relationer kan handla om våld som är, fysiskt, psykiskt, sexuellt, materiellt eller ekonomiskt. Biståndshandläggarna samt utförare ska uppmärksamma, stödja och vägleda enskilda personer i att få stöd och eller information när den enskilde vill, när man misstänker att det förekommer våld. Alla medarbetare inom socialförvaltningen ska ha en grundläggande

kunskap om våld i nära relationer för att kunna uppmärksamma tecken på våldsutsatthet samt stödja och motivera till vidare kontakter. Respektive enhet inom vård och omsorg har rutiner för screening FREDA kortfrågor utifrån sitt uppdrag och de målgrupper man möter.

2.2 Hälso- och sjukvårdslagen 2017:30 (HSL)

Kommunen ska erbjuda hälso- och sjukvård åt den som efter beslut bor i särskilt boende, bostad med särskild service eller vistas i dagverksamhet. Kommunen får erbjuda den som vistas i kommunen hälso- och sjukvård i hemmet (kommunal primärvård) i ordinärt boende. Kommunen ska i samband med hälso- och sjukvårdsinsatser erbjuda habilitering och rehabilitering samt hjälpmedel för personer med funktionsnedsättning.

2.3 Lagen om samverkan vid utskrivning från slutenvård

Lagen innehåller bestämmelser om samverkan mellan landsting och kommun. En riktlinje har fastställts mellan kommunerna i Västra Götaland och Region Västra Götaland som reglerar samverkan vid utskrivning från slutenvården. Planering i kommunen gällande vård och omsorgsinsatser påbörjas så snart slutenvården aviserat inskrivning. Samverkan behövs för att den enskilde skall komma hem på ett tryggt sätt efter att denne är färdigbehandlad. Dessa regler gäller även för patienter som vårdas i slutenvården psykiatrisk vård. Biståndshandläggarna ska hålla sig uppdaterade på området.

2.4 Förvaltningslagen 2017:900 (FL)

De allmänna bestämmelserna om hur en myndighet ska handlägga ett ärende finns i förvaltningslagen. Där finns regler kring samverkan, myndighetens serviceskyldighet, ett lättförståeligt myndighetsspråk och muntliga inslag i handläggningen.

2.5 Ledningssystem för kvalitet

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2011:9) om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete ställer krav på att hela hälso- och sjukvården, hela socialtjänsten och all verksamhet enligt LSS (gäller även privata utförare) ska ha ett ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete.

Ledningssystemet syftar till att:

- systematiskt och fortlöpande utveckla och säkra verksamhetens kvalitet.
- planera, leda, kontrollera, följa upp, utvärdera och förbättra verksamheten.
- ange hur uppgifterna, som ingår i arbetet med att systematiskt och fortlöpande utveckla och säkra kvaliteten, är fördelade i verksamheten.

God kvalitet i verksamheter uppnås när verksamheten uppfyller de krav som gäller enligt lag, egna kvalitetsmål samt upplevelsen av kvalitet från den enskilde som beviljas stöd. Kvalitet kan uttryckas som förhållandet mellan förväntningar och upplevelser. Rätt kvalitet uppstår när förväntningar infrias, behov tillfredsställs och krav uppfylls.

2.5.1 Egenkontroller, riskanalyser och avvikelser

I ledningssystemet ska framgå hur verksamheterna arbetar med egenkontroll, riskanalys och avvikelser. Riskanalyser ska göras i förebyggande syfte och kan handla både om risker som uppmärksammas på verksamhetsnivå och individnivå. Det ska finnas en rutin/handbok för avvikelser, där ska det framgå närmare hur lex Sarah, lex Maria samt synpunkter och klagomål ska hanteras.

2.6 IBIC och livsområden

Verksamheterna, både myndighetsutövning och utförare ska arbeta utifrån individens behov i centrum (IBIC). IBIC är ett behovsriktat och systematiskt arbetssätt där den enskilde och anhöriga/närståendes delaktighet i utredning, planering, genomförande och uppföljning stärks. Utredningar och genomförandet av insatser blir mer likvärdiga och rättssäkra eftersom handläggarna och utförarna använder samma arbetssätt och gemensamma begrepp i en strukturerad dokumentation. Tydligt beskrivna behov och mål ger utföraren bättre förutsättningar att välja arbetssätt och metoder. Utförarens roll att kontinuerligt planera och följa upp genomförandet tillsammans med individen utvecklas och stärks. Insatserna enligt Sol ska utgå från den enskildes behov av stöd, beroende på funktionstillstånd och förmåga. Dessa behov kan beskrivas utifrån International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF).

Den enskilde kan enligt ICF ha olika grader av svårighet att genomföra en aktivitet enligt följande:

- ingen svårighet
- lätt svårighet
- måttlig svårighet
- stor svårighet
- total svårighet

Känsla av trygghet är en emotionell funktion som räknas till känslö- och affektkomponenterna i tankeprocesserna enligt ICF. Det kan beskrivas om den enskilde har behov av stöd för att han eller hon känner sig otrygg. Individens bedömda och avsedda funktionstillstånd skall således ligga till grund för bedömning av hur individens behov kan tillgodoses. Om behov av insats föreligger, finns två inriktningar i IBIC- behovet tillgodoses med stödjande/tränande insats eller behovet tillgodoses med kompenserande insats. Stödjande/tränande insats innebär att den enskilde är med i aktiviteten på något sätt medan insatsen utförs till fullo av någon annan än individen själv, vid kompenserande insats. För beviljade insatser skall målet med dessa dokumenteras och finnas med i beslutet.

Nedan följer en översiktlig bild av livsområden enligt IBIC och kortfattat vad de innefattar. Behov beskrivs under det huvudsakliga livsområdet.

Livsområde	Kort beskrivning av innehåll
Lärande att tillämpa kunskap	Lärande, tillämpning av kunskap som är inlärd, tänkande, problemlösning och beslutsfattande.
Allmänna uppgifter och krav	Allmänna uppgifter och krav handlar om allmänna aspekter på att genomföra enstaka eller mångfaldiga uppgifter, organisera arbetsgång och hantera stress.
Kommunikation	Kommunikation handlar om allmänna och specifika drag i kommunikation genom språk, tecken och symboler och som innefattar att ta emot och att förmedla budskap, att genomföra samtal och att använda olika kommunikationsmetoder och kommunikationshjälpmedel.
Förflyttning	Förflyttning innefattar att förflytta sig från en plats till en annan, att bära, flytta eller hantera föremål, att gå, springa eller klättra och att använda olika transportmedel.

Personlig vård	Personlig vård rör egen personlig vård, att tvätta och torka sig själv, att ta hand om sin kropp och kroppsdelar, att klä sig, att äta och dricka och att sköta sin egen hälsa.
Hemliv	Hemliv innefattar att genomföra husliga och dagliga sysslor och uppgifter. Områden av hemarbete innefattar att skaffa bostad, mat, kläder och andra förnödenheter, hålla rent, reparera och ta hand om personliga och andra hushållsföremål samt att hjälpa andra.
Mellanmänniska interaktioner och relationer	Mellanmänniska interaktioner och relationer handlar om att genomföra de handlingar och uppgifter som behövs för grundläggande och sammansatta interaktioner med människor (okända, vänner, släktingar, familjemedlemmar, och andra närstående) på ett i sammanhanget lämpligt och socialt passande sätt.
Utbildning, arbete, sysselsättning och ekonomiskt liv	Detta livsområde handlar om att engagera sig och utföra sådana uppgifter och handlingar som krävs vid utbildning, arbete, anställning och ekonomiska transaktioner.
Samhällsgemenskap, socialt och medborgerligt liv	Samhällsgemenskap, socialt och medborgerligt liv handlar om de handlingar och uppgifter som krävs för att engagera sig i organiserat socialt liv utanför familjen, i samhällsgemenskap, socialt och medborgerligt liv.
Känsla av trygghet	Känsla av trygghet är en kroppsfunction inom kroppssystemets psykologiska funktioner som utifrån situation leder till känsla/upplevelse av trygghet.
Stöd till den som vårdar och stödjer en anhörig	Livsområdet ska beaktas i utredningen och utförandet, men innefattar inga riktade insatser.

2.7 Kommunens ansvar för medborgare

För de flesta personer är bosättnings- och vistelsekommunen en och samma kommun. Med bosättningskommun avses enligt 2 a kap. 3 § SoL den kommun där den enskilde är stadigvarande bosatt, eller annan kommun, om den enskilde har starkast anknytning till den kommunen. Det framgår även att det är bosättningskommunen som ansvarar för att utreda behov, besluta, verkställa och finansiera de stöd och hjälpinsatser som den enskilde behöver oavsett om den enskilde tillfälligt eller under längre tid vistas i en annan kommun. Detta ansvar gäller även om behovet av bistånd endast föreligger när den enskilde vistas i vistelsekommunen.

2.7.1 Vistelsekommun

Vistelsekommunen är skyldig att på begäran av bosättningskommunen bistå med utredning och verkställighet i vissa fall. Bosättningskommunen ersätter vistelsekommunen för hjälp med verkställighet enligt den ersättningsnivå som bosättningskommunen tillämpar. Utföraren ansvarar för att lämna underlag på utförda timmar för fakturering.

När personer till följd av hög ålder, funktionsnedsättning eller allvarlig sjukdom behöver tillfälliga insatser under en kortare tid i en annan kommun än bosättningskommunen, ska vistelsekommunen bistå bosättningskommunen med utredning och att verkställa beslut vid begäran. Med kortare tid menas upp till 6 månader samt att den enskilde avser att återvända till bosättningskommunen. Kvarstår behovet överstigande sex månader övergår ansvaret till vistelsekommunen som då anses som bosättningskommun. 2 kap. 6 § SoL

När den enskilde kan behöva delvis annat stöd i en annan omgivning och miljö, som till exempel i sommarstugan, ska vistelsekommunen bistå med utredning om bosättningskommunen sänder en begäran om det. Vistelsekommunen ska även verkställa beslutet om bosättningskommunen begär det. Innan detta genomförs tecknas ett avtal där det framgår att bosättningskommunen har begärt verkställighet, och att bosättningskommunen ersätter vistelsekommunen för kostnaderna.

Om det är oklart vilken kommun som är ansvarig för den enskilde är det alltid vistelsekommunen som ansvarar för stöd- och hjälpinsatser. Det kan handla både om akuta insatser och andra insatser. Först när det är klarlagt att en annan kommun har ansvar, begränsas vistelsekommunens ansvar.

2.7.2 Flytt till annan kommun

En person som önskar flytta till en annan kommun och som till följd av hög ålder, funktionsnedsättning eller annan allvarlig sjukdom har ett varaktigt behov av omfattande vård- och omsorgsinsatser och inte kan bosätta sig där, utan att inflyttningkommunen bistår med nödvändiga insatser, kan enligt 2 a kap. 8 § SoL ansöka om sådana insatser. Ansökan ska behandlas som om den enskilde var bosatt i inflyttningkommunen. Förhållandet om den sökandes behov är tillgodosett i hemkommunen får inte beaktas vid bedömning av ansökan. Hemkommunen är på begäran av inflyttningkommunen skyldig att bistå med den utredning som behövs för att kunna pröva ansökan. Biståndsutredningen utförs av hemkommunen i enlighet med inflyttningkommunens begäran om vad utredningen ska innehålla.

En kommun som anser att ett ärende ska flyttas över ska begära det hos den andra kommunen. Ärendet flyttas då över om den enskilde har starkast anknytning till den andra kommunen och det med hänsyn till den enskildes önskemål, hjälpbehovets varaktighet och omständigheterna i övrigt framstår som lämpligt. En begäran ska vara skriftlig. Den andra kommunen ska skriftligen och utan dröjsmål meddela sin inställning.

2.7.3 Akut nödsituation

Situationer kan uppstå oväntat och oförutsett och då har vistelsekommunen ansvar för utredning, beslut, verkställighet och kostnader för de insatser som behövs omedelbart. Praxis har utvecklats för hur akuta situationer bör tolkas. Vilka insatser som kan komma ifråga måste biståndshandläggaren bedöma utifrån förhållandena i varje enskilt fall.

2.7.4 Asylsökande

Kommunen har enligt Socialtjänstlagen det yttersta ansvaret för de som vistas i Sverige. Migrationsverket ansvarar för asylsökande enligt lagen om mottagande av asylsökande (LMA). LMA är dock en mer begränsad lagstiftning än Socialtjänstlagen, därför gäller kommunens yttersta ansvar även för personer som omfattas av LMA. Kommunen är därför skyldig att pröva den enskildes ansökan om bistånd för behov som inte täcks genom LMA. Det innebär att en asylsökande vid behov kan beviljas hemtjänst, Korttidsvistelse eller särskilt boende.

2.7.5 EU/EES-medborgare

Rätten till likabehandling innebär att EU/EES-medborgare som bedöms ha uppehållsrätt i Sverige har rätt till bistånd och andra sociala förmåner på lika villkor som svenska medborgare. EU/EES-medborgare har uppehållsrätt efter tre månader om de uppfyller något av villkoren för uppehållsrätt. Till skillnad från uppehållstillstånd prövas inte uppehållsrätt, utan gäller så länge ett villkor är uppfyllt.

3. Biståndshandläggning

Biståndshandläggning är den process som föregår och leder fram till ett beslut om bistånd, vilket i sin tur kan bestå av olika insatser. Det är även uppföljning och vid behov omprövning av insatser.

3.1 Ansökan

Ett ärende hos biståndsenheten kan aktualiseras genom en ansökan, anmälan eller förfrågan. Den enskilde ansöker om bistånd. En ansökan innebär en begäran om stöd och hjälp enligt socialtjänstlagen. Det finns inga begränsningar om vad den enskilde kan ansöka om. Ibland är det för den enskilde svårt att precisera en ansökan. Biståndshandläggaren är då behjälplig med att förtydliga en ansökan utifrån den enskildes önskemål. Det är bara den enskilde, anhörig genom anhörigbehörighet eller framtidsfullmakt eller behörig företrädare (förvaltare) som kan göra ansökan.

3.2 Anmälan

Med anmälan avses att en kontakt tas från annan än den enskilde om att ett behov av hjälp eventuellt föreligger. Biståndshandläggare tar kontakt med den enskilde som anmälan gäller för att erbjuda möjlighet att ansöka om stöd och hjälp. En anmälan kan vara såväl muntlig som skriftlig.

3.3 Utredning

All utredning inleds och genomförs med samtycke av den som är part med rätt att själv föra sin talan i ärendet eller av behörig ställföreträdare (förvaltare). När ansökan har gjorts av den enskilde själv eller behörig företrädare föreligger samtycke till att inleda utredning. Om den som ansökt ändrar sig och vill avstå från hjälp återtas också samtycket till utredning. En inledd utredning kan aldrig fullföljas utan samtycke och ärendet avskrivs. Handlingarna skall bevaras och gallras enligt 12 kap. § 1–2 SoL och 7 kap. 2 § Socialtjänstförordningen (SoF).

Enligt SoL 11 kap. 1 § ska utredning inledas utan dröjsmål av vad som genom ansökan eller på annat sätt har kommit till kännedom och som kan föranleda någon åtgärd.

I sitt utredningsarbete behöver biståndshandläggaren, för att kunna göra en individuell behovsbedömning viss information om den enskilde. Biståndshandläggaren identifierar behov genom kartläggning av underlag, genom en personlig kontakt och samtal med den enskilde. Utredningen genomförs med utgångspunkt från IBIC samt ICFs livsområden där den enskildes behov, resurser och mål dokumenteras strukturerat. Livssituation och omgivningsfaktorer eller miljön där den enskilde befinner sig kan vara underlättande eller hindrande, det är också faktorer att ta hänsyn till för biståndshandläggaren.

I utredningsarbetet kan det finnas behov av att biståndshandläggare inhämtar en ADL (aktiviteter i det dagliga livet) bedömning från arbetsterapeut. Arbetsterapeut inom kommunal primärvård kan endast vara behjälpliga med ADL information för inskrivna brukare inom kommunal primärvård. Ett nära samarbete med andra professioner och andra samhällsorgan är också en förutsättning för att den enskilde på ett snabbt sätt ska få rätt insats som utformas på bästa sätt.

3.4 Bedömning

När den enskilde ansökt om bistånd ska biståndshandläggaren göra en bedömning utifrån den enskildes behov. Som ett led i behovsbedömningen prövas om stödbehovet kan avhjälpas eller minskas genom generella insatser exempelvis bostadsanpassning, tekniska hjälpmedel eller bostadsbyte. Bedömningen innefattar att utreda ovan beskrivna livsområden, vilka möjliga

funktionsnedsättningar som identifieras och vad de i så fall har fått för konsekvenser för den enskildes förmåga att leva på en skälig levnadsnivå. Det ska bedömas om dessa konsekvenser och behov kan tillgodoses av den enskilde själv eller på annat sätt. Det är först efter en sammanvägd individuell bedömning av behovet, de egna resurserna och omständigheterna i övrigt som biståndshandläggaren kan konstatera om den enskilde har rätt till bistånd eller inte.

I vissa fall kan situationen uppstå att den enskilde gärna vill ha en viss typ av insats för att få sitt behov tillgodosett. Men när det gäller utformandet av hjälpinsatser sägs det bland annat i förarbeten till socialtjänstlagen: "Vid bedömningen av vilken insats som kan komma i fråga måste en sammanvägning göras av olika omständigheter såsom den önskade insatsens lämplighet som sådan, kostnaderna för den önskade insatsen i jämförelse med andra insatser samt den enskildes önskemål. Det kan enligt regeringens mening inte finnas en obegränsad frihet för den enskilde att välja sociala tjänster oberoende av kostnad." Detta innebär att det ibland kan bli aktuellt för biståndshandläggaren att avslå den insats som den enskilde själv önskar, med hänvisning till att verksamheten kan erbjuda en annan insats som är lämpligare och mer kostnadseffektiv.

3.5 Beslut

Delegationsordningen styr vem som har delegation att fatta ett beslut.

Beslut enligt 4 kapitlet 1 § SoL fattas av handläggare vid kommunens biståndsenhet. När handläggare inte har delegation ger handläggaren alternativt enhetschef nämnden ett förslag till beslut.

Beslut i ett ärende om rätt till insats innebär bifall till ansökan. I annat fall avslås ansökan. Det kan också bli bifall till viss del av ansökan och avslag till viss del, så kallat delavslag. Skäl till avslag skall anges och kommuniceras i enlighet med Förvaltningslagen och beslutet skall motiveras samt meddelas sökanden. En ansökan skall bifallas om behov av insatsen föreligger och behovet inte kan tillgodoses på annat sätt. När ett beslut har fattats skall enligt Förvaltningslagen ett skriftligt beslutsmeddelande lämnas till den enskilde eller dennes företrädare. Om beslutet inte har kunnat verkställas inom tre månader från beslutsdatum skall detta inrapporteras till Inspektionen för vård och omsorg (IVO).

3.5.1 Beslutsmotivering

Beslutet ska ge svar på ansökan och innehålla en beslutsformulering, det vill säga det ska framgå vad som har beslutats samt enligt vilket lagrum beslutet är fattat. Det ska finnas en beslutsmotivering för att den enskilde och i vissa fall överordnade beslutsfattare, bättre ska kunna förstå varför ett visst beslutet är fattat. Av beslutet ska det framgå vilka behov som ska tillgodoses och det stöd i form av insatser som personen har beviljats. Biståndsbeslutet ska formuleras så att det klart framgår vilket mål som ska uppnås med insatsen. Beslutet utgör grunden för ett uppdrag till utföraren.

Ett beslut kan vara bifall, delvis avslag eller avslag på ansökan. Vid avslagsbeslut ska motiveringen aldrig vara generell, exempelvis "behovet kan tillgodoses på annat sätt". Det ska framgå vad ett annat sätt är i den aktuella situationen. Det ska framgå av beslutet under vilka omständigheter beslutet kan omprövas. Beslut som inte verkställs inom en månad på grund av att den enskilde inte tar emot stödet omprövas eller avslutas.

3.5.2 Förbehåll och omprövning

Alla beslut bör vara tidsbegränsade utom beslut om särskilt boende och larm.

Biståndshandläggaren har ansvar för att följa upp innan beslutet upphör att gälla.

Beslutet kan innehålla ett förbehåll om att beslutet kan återkallas/omprövas om det bedöms att den enskilde inte längre har behov eller inte använder sig av den beslutade insatsen. Det är

dock viktigt att förbehållet kan förstås av den enskilde och vid vilka precisa förutsättningar en omprövning/återkallelse kan komma att göras. Det räcker inte med "vid förändrade eller nya omständigheter". Förbehållet ska vara dokumenterat i beslutet.

Kommunen har rätt att, när flera möjliga insatser kan tillgodose behovet, att välja den mest kostnadseffektiva insatsen upp till skälig levnadsnivå (Kammarrätten i Göteborg 2013- 05-20, mål nr 158–13). Ansökan om bistånd för utökade insatser i ordinärt boende kan avslås när behovet av insatser är så omfattande att en skälig levnadsnivå inte kan tillförsäkras och kostnaderna för de sammantagna insatserna för att vara kvarboende i ordinärt boende väsentligen överskrider kostnaden för särskilt boende.

3.5.3 Gynnande beslut

Huvudregeln är av hänsyn till den enskildes trygghet och behov att kunna inrätta sig efter ett fattat beslut att gynnande myndighetsbeslut inte kan ändras till den enskildes nackdel eller återkallas.

Undantag är om:

- Att det framgår av beslutet eller de föreskrifter som det har grundats på, att beslutet under vissa förutsättningar får återkallas. Det ska framgå i beslutsformuleringen att beslutet kan omprövas utifrån ändrade vårdbehov och/eller att biståndsinsatsen inte nyttjas.
- Att beslutet har fattats utifrån felaktiga eller vilseledande uppgifter från den enskilde.
- Eller tvingande säkerhetsskäl, kräver att beslutet ändras omedelbart.

Skulle ett gynnande beslut ändras utifrån någon av dessa undantag ovan, är det endast myndighetsutövning biståndsenheten som kan ändra beslutet. Ett sådant beslut kan inte fattas av utförare som verkställer beslutet. Vid ändrade förhållanden ska först alltid en omprövning av beslutet göras av biståndshandläggare.

3.5.4 Kommunikering

Den enskilde underrättas skriftligt om beslutet, oavsett om den enskilde begär det eller inte. Beslutet skickas till den enskilde eller dennes företrädare med post. Biståndshandläggaren överväger om det finns fler parter som ska underrättas, vilket exempelvis kan vara aktuellt om beslutet rör barn. Vid delvis avslag eller avslag ska underrättelsen skickas per post tillsammans med information om hur beslutet kan överklagas. Den enskilde kommuniceras muntligen med fråga om behjälplighet vid överklagan.

3.5.5 Överklagan

Om beslutet går den enskilde helt eller delvis emot kan det överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Det är endast den som berörs av ett beslut som får överklaga det. Biståndshandläggaren ska vara behjälplig med överklagan om den enskilde så önskar. Den enskilde ska skriftligen delge sin överklagan till den socialnämnd som fattat beslutet. Överklagandet skall ha inkommit inom tre veckor från det att den enskilde tagit emot beslutet.

Inledningsvis skall socialnämnden pröva att besvärshandlingen kommit in i rätt tid. Socialnämnden får, enligt Förvaltningslagen ändra sitt beslut. Ändrar socialnämnden sitt beslut så att den klagande får vad den ansökt om förfaller överklagandet.

I annat fall ska nämnden sända skrivelsen och övriga handlingar till exempel tjänsteutlåtande där överklagandet bemöts, till förvaltningsrätten. Förvaltningsrätten kommer därefter att fatta beslut i ärendet. Ett beslut från Förvaltningsrätten ska verkställas omedelbart. Såväl socialnämnden som den enskilde kan begära inhibition av ett beslut som fattats av allmän förvaltningsdomstol. Avslagsbeslut enligt 4 kap. 2 § SoL kan inte överklagas genom

förvaltningsbesvär. Det blir i sådana fall fråga om laglighetsprövning enligt Kommunallagen (1991:900).

3.6 Uppdrag till verkställigheten

När biståndshandläggaren beslutat om en insats ska utredningen och ett formulerat uppdrag överlämnas till enhetschef i utförarverksamheten, innan insatsen verkställs. Uppdraget ska vara utgångspunkt och grund för hur utförande verksamhet utformar insatsen.

I uppdraget till utföraren ska insatsernas mål och syfte tydligt framgå samt vilket behov av stöd och hjälp som verksamheten behöver ge för att tillgodose den enskildes behov samt datum för när ärendet ska omprövas. Eventuella önskemål från den enskilde kring insatsernas utformning, som framkommit i samband med utredningen, ska också framgå i uppdraget till utföraren.

3.7 Uppföljning

Biståndshandläggaren har till uppgift att regelbundet följa upp beslutade insatser. Omfattningen av uppföljningen ska vara i paritet med insatsen och insatserna ska följas upp så länge de pågår. Tidsbegränsade beslut ska följas upp innan avslut.

En uppföljning kan föranledas av att:

- behoven hos personen har förändrats.
- synpunkter och klagomål har framförts av personen själv eller dennes närstående.
- omständigheterna i övrigt som gör att en uppföljning är aktuell.

Utföraren ska omedelbart meddela biståndshandläggaren om det sker förändringar i den enskildes funktionstillstånd som påverkar rätten till bistånd. Det åligger också den enskilde att meddela förändrade förhållanden.

Uppföljningen syftar till att bedöma om uppdraget genomförts och den enskilde får de bedömda behoven tillgodosedda. Den enskilde har skyldighet att bidra i uppföljningen. Uppföljning ska ske systematiskt och bygga på samtal med den enskilde och uppgifter från utföraren samt i vissa fall genom kontakt med anhöriga/närstående om samtycke finns till det. Uppföljning med den enskilde kan genomföras genom telefonkontakt, webbmöte, personligt möte i hemmet eller på annan plats. I uppföljningssamtalet undersöks den enskildes upplevelse av kvaliteten på till exempel bemötande, delaktighet och genomförande.

En sammanvägning och analys av nuvarande funktionstillstånd och tidigare beslutad insats kan påverka eller förändra behovet av insatser och leda till en ny ansökan och utredning. Kvarstår samma behov kan det ändå innebära att målen förändras. Nya uppgifter ska utgöra ett underlag för utförarens planering av genomförandet och lämnas till utföraren. Nedanstående förtydligande av uppföljningsintervall ska ses som ett riktmärke. Vid förändrade behov hos den enskilde ska alltid en uppföljning genomföras, annars sker uppföljning av gynnande verkställda biståndsinsatser, enligt 4 kap. 1 § SoL, systematiskt utifrån individuell bedömning av vårdbehov enligt nedan:

- Korttidsvistelse 2 - 4 veckor.
- Kontaktperson 6 månader.
- Dagverksamhet 6 månader.
- Hemtjänst, ledsagning och matdistribution 12 månader.
- Trygghetslarm och särskilt boende är ej tidsbegränsat.

3.7.1 Tillfälligt utökat behov och uppehåll av beviljade biståndsinsatser

Ibland kan förutsättningar förändras snabbt, exempelvis om den egna hälsan sviktar eller att en anhörig som brukar stödja blivit sjuk. Vid tillfälligt utökade behov kan enhetschef för hemtjänst utöka insatserna under maximalt 3 veckor utan att ett nytt beslut, för att möjliggöra nödvändigt vård/stöd för den enskilde. Kvarstår behovet gör biståndshandläggaren en uppföljning och utifrån ansökan utreder fortsatt behov av stöd. En återkoppling sker till biståndshandläggare genom skriftligt underlag nästkommande vardag så att biståndshandläggaren kan göra en ny behovsbedömning kring omvårdnadsbehovet.

Den enskilde har möjligheten att pausa insats maximalt en månad, därefter sker uppföljning av biståndshandläggare. Uppföljning kan även ske när den enskilde upprepat avböjer insatser trots motivationsarbete och individuella anpassningar av utförandet.

Vid behov av utökade insatser utanför kontorstid kan sjuksköterska inom kommunal primärvård göra bedömningen av utökad hemtjänst.

3.8 Dokumentation

Verksamheten ska utifrån IBIC-processen och lag-krav fortlöpande dokumentera. Dokumentation avseende grunduppgifter, utredningar, beslut, genomförandeplaner och uppföljningar samt journalanteckningar utgör den sociala dokumentationen.

Dokumentationen ska kunna användas för tillsyn, uppföljning, utvärdering, kvalitetssäkring, statistik och forskning (SOSFS 2014:5).

Utföraren ska dokumentera när beslutet har verkställts. Om ett gynnande beslut inte har verkställts eller inte verkställts fullt ut ska det framgå av dokumentationen, vilka skälen är till att det inte har verkställts. Likaså ska biståndshandläggaren informeras.

3.8.1 Samtycke

Biståndsenheten och verksamheterna kan behöva samverka med varandra och med andra myndigheter utifrån personens individuella behov. Det kan vara samverkan med Västra Götalandsregionen (VGR) eller Försäkringskassan. För att få lämna ut information eller inhämta information om personer som är i behov av vård och omsorg behövs ett samtycke.

I vilket syfte samtycket inhämtas ska dokumenteras, dessutom ska det framgå:

- vilka andra myndigheter som får kontaktas.
- om och eventuellt när närstående får kontaktas.
- vilka sakkunniga och referenspersoner som får kontaktas.
- när samtycket har lämnats och hur länge det gäller.

En informationsskyldighet finns mellan kommunens medarbetare inom olika verksamheter, till exempel mellan kommunal primärvård, myndighetsutövning och verksamheten.

Informationsskyldigheten ska ske för att alla parter ska kunna ge det stöd, den vård och omsorg den enskilde har rätt till, förutsatt att den enskilde givit sitt samtycke.

3.8.2 Samordnad individuell planering

Samordnad individuell planering (SIP) är lagstadgad sedan 2010.

När den enskilde har behov av insatser från både socialtjänst och hälso- och sjukvård har denne rätt att få en SIP av kommunen och regionens sjukvård. Planen ska upprättas om den enskilde samtycker till att den upprättas och om kommunen eller regionen bedömer att den behövs för

att den enskilde ska få sina behov tillgodosedda. Den som uppmärksammar behovet ska kalla till SIP. En SIP ska alltid utgå från individens behov och delaktighet från den enskilde. Av planen ska det framgå vilka insatser som behövs, vilken huvudman som är ansvarig, åtgärder som vidtas av någon annan än kommunen och regionen samt vem av huvudmännen som ska ha det övergripande ansvaret för planen. Närstående ska ges möjlighet att delta i arbetet med planen, om det är lämpligt och den enskilde inte motsätter sig detta. Om det redan finns en plan enligt någon annan bestämmelse eller på frivillig grund, är det tillräckligt med den planen så länge samtliga föreskrivna krav är uppfyllda.

4. Hemtjänst

Människor ska i största möjliga utsträckning ges möjlighet att leva ett självständigt liv och kunna bo kvar hemma i sitt ordinära boende under trygga förhållanden och ha en aktiv och meningsfull tillvaro i gemenskap med andra. Genom hemtjänst, dagverksamheter eller annan liknande social verksamhet underlättar det för den enskilde att kunna få bo kvar hemma och ändå ha kontakt med andra (5 kap. 4 - 6 §§ SoL)

De aktiviteter tillika, insatser som ryms i begreppet "hjälp i hemmet" syftar till att underlätta den dagliga livsföringen för den enskilde, och därigenom underlätta ett kvarboende. Insatserna kan vara av servicekaraktär, eller bestå av personlig omvårdnad. Personlig omvårdnad ges för att tillgodose fysiska, psykiska och sociala behov. Serviceinsatser handlar om praktisk hjälp med hemmets skötsel exempelvis städning, tvätt, strykning, inköp. I hemtjänst ingår inte tjänster som storstädning, vådring av stora mattor, matlagning och bakning, skötsel och rastning av husdjur, trädgårdsskötsel, snöskottning och sandning. Vedhantering samt att elda i kamin/vedpanna ingår normalt inte i hemtjänstens arbetsuppgifter. Kommunens personal kan vara behjälplig med information om att sådana tjänster kan köpas av annan utförare.

4.1 Syftet med hemtjänst

Syftet med hemtjänst är att underlätta den dagliga livsföringen för enskilda personer. Hemtjänst är frivillig och ska leda till att den enskilde genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Hemtjänst gör det möjligt att bo kvar i det ordinära boendet även med omfattande vård- och omsorgsbehov.

Insatserna ska utformas så att det stärker den enskildes förmågor och ökar möjligheterna att leva ett självständigt liv. Målet är att den enskilde upplever vardagslivet som meningsfullt. Hemtjänst kan beviljas till personer oavsett ålder som har behov kopplade till åldrande, sjukdom eller funktionsnedsättning. Stödet kan handla både om serviceinsatser och personlig vård. Hemtjänst utförs under dygnets alla timmar, alla dagar på året.

Ansvarig utförare ska ta kontakt med biståndshandläggare för att planera för närmare uppföljning och dialog med den enskilde när stödinsatserna i ordinärt boende överskrider 120 timmar i månaden, exklusive restid, vak vid palliativ vård samt dubbelbemanning.

4.1.1 Makar, familjer och andra som delar hushållsgemenskap

Enligt äktenskapsbalken ska makar fördela utgifter och sysslor mellan sig och bidra till det underhåll som behövs. En bedömning behöver göras av vilka faktiska resurser som finns gemensamt hos makarna eller i äktenskapsliknande förhållanden. När det gäller förälder, föräldrar eller barn och övriga som delar hushållsgemenskap som behöver hemtjänst genomförs en bedömning av hela familjens situation och vilka resurser som finns i familjen. Där ingår i att ta ställning till vad som är rimligt att ungdomar eller andra vuxna i familjen tar ansvar för.

4.2 Vård i livets slutskede

Det ska vara möjligt att kunna bo kvar i ordinärt boende om omvårdnadsbehovet blir större i och med livets slutskede. Omvårdnad/vård i livets slut ska kunna erhållas såväl i ordinärt boende som i särskilt boende. Beslut fattas av biståndshandläggare i samråd med sjuksköterska. Bedömning när det finns behov av vak görs alltid av sjuksköterska i kommunal primärvård.

4.3 Beslut om hjälp i hemmet

I de följande avsnitten beskrivs innehållet, förutsättningar och omfattning i de insatser som vanligen beviljas inom ramen för hemtjänst. Det är alltid den enskildes behov som styr. Den enskilde får vård och omsorg utifrån en utredning och ett beslut. I utredningen, beslutet och uppdraget ska det framgå vad funktionsnedsättningen består av och vilka konsekvenser det har fått för den enskilde. Biståndsbeslutet ska formuleras så att det klart framgår vilket mål som ska uppnås med insatsen. Det ska framgå inom vilka livsområden och hur omfattande behovet av stöd är. Det ska ske genom en nivåbedömning av funktionsnedsättningen från lätt till mycket stor. Alla delmoment i en insats är inte säkert att den enskilde får hjälp med, det beror på hur mycket den enskilde klarar att göra själv.

4.3.1 Hemtjänst i form av hemgångsbeslut

Med bakgrund i Lag om samverkan vid utskrivning från sluten hälso- och sjukvård har kommunen ansvar att omedelbart möjliggöra hemgång för färdigbehandlade patienter. Hemgångsbeslutet syftar till att den enskilde ska kunna återgå hem till ordinärt boende skyndsamt. Den enskilde möts av hemtjänst som planerar vilket stöd som behövs i den dagliga livsföringen under den närmaste tiden efter sjukhusvistelsen. Inom 3 veckor sker en uppföljning med biståndshandläggare, och vid behov upprättas en samordnad individuell plan (SIP). Den profession som uppmärksammar behovet är ansvarig för att sammankalla till SIP.

För att tillförsäkra att den enskilde får rätt insats är det viktigt att medarbetare i hemtjänsten kontinuerligt dokumenterar förändringar av vårdbehovet. Dokumentationen ligger till grund för biståndshandläggarens uppföljning som tillsammans med den enskildes uppfattning ska påvisa det aktuella behovet.

Livsområde	Innehåll	Frekvens/Omfattning	Särskilda villkor
Allmänna uppgifter och krav	<p>Beslutet avser ett rambeslut, med fokus på det stöd och den omvårdnad som är nödvändig den närmaste tiden efter sjukhusvistelse.</p> <p>Insatsen får endast användas i samband med utskrivning från slutenvård.</p>	<p>Individuell prövning</p> <p>Hemgångsbeslutet kan vara mycket omfattande under hela dygnet för att kunna möta behoven efter sjukhusvistelse. Behoven ska regelbundet utvärderas och anpassas i takt med att den enskildes behov förbättras och stabiliserar sig.</p> <p>Kan beviljas under maximalt 3 veckor för att sedan omprövas.</p>	<p>Genomförandeplanen ska innehållsmässigt utgå ifrån de vägledande nivåerna.</p> <p>Rutinen gällande planering av nattinsatser under pågående hemgångsbeslut och tillfälliga utökningar ska efterföljas.</p> <p>Mer långvariga behov såsom städning etc planeras vid uppföljningen av biståndshandläggare inom 3 veckor efter hemgång.</p>

4.4 Hemtjänst och serviceinsatser

4.4.1 Städning

Städning av bostad beviljas i regel var tredje vecka för motsvarande två rum och kök, hall och badrum. För sammanboende med varsitt sovrum kan städning beviljas för tre rum och kök.

Livsområde	Innehåll	Frekvens/Omfattning	Särskilda villkor
Hemliv	Städning består av förekommande uppgifter som exempelvis; <ul style="list-style-type: none"> - dammsugning. - viss dammtorkning av fria ytor. - vädring av dörmattor. - våttorkning av golv. - rengöring av dusch badrum och wc. - rengöring av disk- och köksbänkar. - rengöring av spis och ugn. - Rengöring av hjälpmedel - torkning av skåpdörrar. - Lättare rensning och rengöring av kylskåp. - Avfrostning av frys och rengöring av fläkt efter särskild ansökan. - Fönsterputs och gardinbyte efter särskild ansökan.	Kan beviljas var tredje vecka. Avfrostning av frys, noggrann rengöring av kyl och fläkt, en gång per år. Fönsterputs och gardinbyte, 2 gånger per år.	Beakta alltid hushållsgemenskap. Om städning är den enskildes enda hjälpbehov kan information ges om att det finns privata utförare som ett alternativ. Undantag kan göras för personer som av hälsoskäl har behov av mer frekvent städning. Läkarintyg kan vid behov begäras som en del av beslutsunderlaget.

Undantag

Avseende storstädning, trädgårdsarbete, snöröjning, sandning vid halka eller utförande av tekniskt underhåll och reparationer i den enskildes ordinära bostad hänvisas till privata aktörer som erbjuder tjänsterna (KmR i Stockholm, mål nr 6311-11).

Kostnaden för storstädning eller sanering av bostaden bekostas av den enskilde. Om den enskilde inte har ekonomiska möjligheter att betala för saneringen hänvisas den enskilde till att ansöka om försörjningsstöd. Omsorgspersonal kan vara den enskilde behjälplig med att ta nödvändiga kontakter. I vissa fall finns behov av sanering av bostaden av arbetsmiljöskäl, en dialog ska då ske med ansvarig utförarchef för att hitta lösning i det enskilda fallet. För hjälp med att packa ner tillhörigheter vid flyttning och att flyttstäda hänvisas till privata aktörer som erbjuder tjänsterna.

4.4.2 Tvätt

Livsområde	Innehåll	Frekvens/Omfattning	Särskilda villkor
Hemliv	<p>Avser tvätt i hushållstvättmaskin -samla ihop och sortera tvätt, tvätta, torka vika och lägga in i klädförvaringen.</p> <p>Strykning av gångkläder ingår i en rimlig omfattning. Att mangla, eller tvätta mattor och gardiner ingår inte.</p> <p>Insatsen tvätt inom hemtjänsten utförs av personal från Arbete- och integration, och det innebär att tvätten hämtas och tvättas i kommunens lokaler, för att sedan återlämnas</p>	<p>Kan beviljas varannan vecka.</p> <p>Vid särskilda behov kan insatsen beviljas med tätare intervall.</p>	<p>Beakta alltid hushållsgemenskap. Undantag kan göras för personer som av hälsoskäl har behov av tvätt mer frekvent. Läkarintyg kan vid behov begäras som del av beslutsunderlag. Strykning är delar i den praktiska skötseln av ett hem och ingår i begreppet hemtjänst.</p>

4.4.3 Enklare hushållsgöromål

Husdjur är i första hand ett ansvar som åvilar den enskilde. Hänvisning sker till privata aktörer som erbjuder tjänster inom området. Om djur riskerar att fara illa har socialtjänstens medarbetare ansvar för att anmäla detta till Länsstyrelsen enligt Lex Maja.

Livsområde	Innehåll	Frekvens/Omfattning	Särskilda villkor
Hemliv	<p>Enklare hushållsgöromål består av förekommande uppgifter som exempelvis;</p> <ul style="list-style-type: none"> - bäddning av säng. - Byte av sängkläder - Hjälp att diska en gång per dag. - vattna blommor. - ta in post. - bära ut hushållssopor. - rengöra hjälpmedel. - plocka ner saker från skåp. - köra hushållsavfall till återvinning (källsortera). <ul style="list-style-type: none"> - Ta in ved. - Elda i vedpanna - Ta bort aska 	<p>Bädda säng, dagligen.</p> <p>Byte av sängkläder, varannan vecka</p> <p>Dessa insatser ingår normalt i samband med att andra insatser utförs såsom exempelvis hjälp vid måltider, personlig omvårdnad och toalettbesök.</p> <p>Köra hushållsavfall till återvinning maximalt 1 tillfälle en gång per månad.</p> <p>Individuell bedömning. Ta in ved/elda i vedpanna kan endast beviljas i undantagsfall</p>	<p>Beakta alltid hushållsgemenskap.</p> <p>Undantag kan göras för personer som av hälsoskäl har behov av renbäddning mer frekvent. Läkarintyg kan vid behov begäras som del av beslutsunderlag.</p> <p>Beviljas en kortare period i avvaktan på att annan värmekälla kan installeras och/eller om insatsen kan utföras av annan privat aktör.</p> <p>Endast i sällsynta fall</p>

	vedpanna	utifrån att det är den enda värmekällan i huset.	kan husdjur anses nödvändiga för den enskildes livsföring och hälsa. Det är enbart vid särskilt synnerliga omständigheter utifrån den enskildes hälsa som det kan beviljas stöd för skötsel av husdjur.
	- Husdjursskötsel	Individuell bedömning utifrån psykiskt mående och välbefinnande.	

4.4.4 Inköp

Melleruds kommun erbjuder digitala inköp av dagligvaror via E-tjänst. I digitala inköp ingår att få hjälp med beställning samt om det behövs hjälp att ställa in matvaror i kyl och skafferi efter inköp. Det utreds också om anhöriga eller andra närstående kan hjälpa till med inköp. Vid behov av hjälp med andra inköp som tex systembolagsärenden, apoteksinköp med mera så görs en särskild ansökan om insatsen. Den enskildes möjligheter att själv utföra inköpen, till exempel genom distansköp eller genom att nyttja färdtjänst ska beaktas i utredningen.

Livsområde	Innehåll	Frekvens/Omfattning	Särskilda villkor
Hemliv Att skaffa varor och tjänster	Upprätta inköpslista, genomföra inköp och ställa in dagligvarorna i kyl, frys och skåp. I samband med att inköpslistan upprättas ingår det att stödja personen med att se över och slänga otjänlig mat från kylskåp och skafferi. Samt ge stöd med att handla rätt mängd utifrån behov. Vid behov ingår det att torka ur kylskåp och skafferi. Övriga inköp i form av inköp av kläder och skor ska i första hand tillgodoses genom e-inköp, och vid undantagsfall ledsagning i närmiljön till den för utföraren lämpligaste kläd/skoaffären med fullgott sortiment. Inköp av apoteksärenden Inköp på systembolag Hämta och lämna paket.	Kan normalt beviljas 1 gång per vecka. Inköp av kläder 2 gånger per år. Inköp på systembolag 1 gång per månad. Inköp på apotek, 1 gång varannan vecka. Hämta och lämna paket, 1 gång per månad.	Beakta alltid hushållsgemenskap Vid övertagande av läkemedelsansvar tillgodoses leveranshanteringen av läkemedlen genom kommunala primärvården.

4.5 Hemtjänst, omvårdnadsinsatser

4.5.1 Personlig omvårdnad

För de personer som har dagligt behov av stöd med personlig vård och klädsel, ingår även så kallad hygienstädning d.v.s. daglig uppfräschning av toalettutrymmet. Vid bedömt behov av hjälp med personlig vård ingår även rengöring av hjälpmedel, såsom hörapparat och rullstol, efter behov – "helt, rent och funktionsdugligt"

Livsområde	Innehåll	Frekvens/Omfattning	Särskilda villkor
Personlig vård	<p>Personlig omvårdnad består av förekommande uppgifter som rör den egna personen exempelvis:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Att tvätta sig (tvätta hela eller delar av kroppen, dusch och att torka sig) - Att sköta kroppsvård (klippa naglar, kamma hår, rakning, munhygien, enklare make-up). - Att sköta toalettbehov (stöd vid toalettbesök, byte av inkontinensskydd, tömning av urinpåse och stomipåse). - Att klä sig (att klä på och av sig, och byta kläder vid behov). - Att äta och dricka (praktisk hjälp att äta och dricka, vid behov närvara vid måltiden).	<p>Individuell prövning Insatsen dusch beviljas efter en individuell prövning men ges normalt 1 - 2 gång per vecka.</p>	<p>Särskilda restriktioner finns kring vissa diagnoser, såsom diabetes vad avser pedikyr. En riskbedömning görs av sjuksköterskan som kan hänvisa till legitimerad fotvårdsterapeut. En ändamålsenlig och bra nagelsax eller tång ska finnas.</p> <p>Med rakning avser inte intimrakning.</p>

4.5.2 Förflyttningar

Livsområde	Innehåll	Frekvens/omfattning	Särskilda villkor
Förflyttning	<ul style="list-style-type: none"> - Att ändra grundläggande kroppsställning. - Att lyfta och bära föremål. - Att gå i trappa. - Att röra sig inom hemmet.	<p>Utifrån individuell behovsbedömning omfatta flera gånger om dygnet.</p>	

4.5.3 Måltidsberedning

Livsområde	Innehåll	Frekvens/Omfattning	Särskilda villkor
Hemliv	Att iordningsställa enklare måltider såsom att värma färdig mat till lunch eller middag, bereda enklare måltider till frukost, kvällsmat och mellanmål. Att duka, servera och dela mat. Att städa upp efter matlagning och diska (diska och plocka bort samt torka av bänkar och bord)	Utifrån individuella behov. Hjälp att diska ingår 1 gång per dag, inte vid varje måltid.	Beakta alltid hushållsgemenskap. Stödet avser den biståndsberättigade personen. För hjälp med huvudmålet hänvisas till matdistribution. Rengöring av mikrovågsugn ingår.

4.5.4 Matdistribution

Matdistribution innebär att den enskilde ansökt och blivit beviljad distribution av mat. Den enskilde får levererat tillagade, portionsförpackade måltider. Den enskilde kan beviljas maximalt en lagad portion mat per dag. God nutrition är en viktig del för att förebygga och bibehålla hälsan.

Livsområde	Innehåll	Frekvens/omfattning	Särskilda villkor
Hemliv	Att få dagens huvudmål hemlevererat.	För beviljande bör ett dagligt behov föreligga.	Insatsen beviljas till personer som själva inte kan tillgodose dagens huvudmål, tex genom inköp och att värma färdigrätter eller matlådor i samhället.

4.5.5 Utevistelse promenad

En specifik form av förflyttning som syftar till att den enskilde ska komma ut och få frisk luft, bibehålla hälsa och bryta social isolering. Promenaden ska inte syfta till att t.ex. utföra ärenden eller genomföra inköp.

Livsområde	Innehåll	Frekvens/Omfattning	Särskilda villkor
Förflyttning	Personal följer personen på en kortare promenad i närområdet. Det ingår i insatsen att ta av och på ytterplagg.	1 tillfälle per vecka.	Insatsen avser inte att ersätta insatsen ledsagning om syftet är att delta/besöka någon särskild aktivitet. Insatsen ska inte ersätta regelbunden träning. Insatsen beviljas vanligen inte i kombination med insatsen social tid eller dagverksamhet om syftet i huvudsak är att bryta isolering.

4.5.6 Social tid

Syftet med insatsen är att bryta social isolering, för de personer som har ett mycket begränsat nätverk och på grund av detta känner stor ensamhet eller otrygghet. Behovet av social kontakt bör i första hand tillgodoses genom t ex att ge tillgång till andra sociala arenor, såsom träffpunkter och aktivitetshus, och även beakta möjligheten att bredda nätverket genom att skapa kontakt med frivilligsamordnare, kyrka och organisationer i samhället som kan erbjuda sociala insatser.

Livsområde	Innehåll	Frekvens/omfattning	Särskilda skäl
Mellanmänskliga interaktioner och relationer	Stöd med att kontakta organisationer/föreningsliv, stöd i kontakt med anhöriga (t ex ringa, chatta, maila). Stöd från personal kan även innefatta att t ex läsa tidningen, dricka en kopp kaffe, lösa korsord eller dylikt	1 tillfälle/vecka	Insatsen social tid bör inte beviljas i de fall personen redan är beviljad insatser av social karaktär såsom: Promenad Dagverksamhet Hemtjänst med dagliga insatser

4.5.7 Trygghetslarm

Trygghetslarm är en insats för att komma i kontakt med personal och få stöd och hjälp vid oförutsedda situationer där hjälp behövs för att tillgodose omvårdnadsbehovet. Trygghetslarm är till för att skapa trygghet för den enskilde.

Livsområde	Innehåll	Frekvens/Omfattning	Särskilda villkor
Känsla av trygghet	Trygghetslarm innebär att den enskilde via en larmknapp kan komma i direkt kontakt med personal dygnet runt, vid oförutsedda situationer.	7 dagar/vecka, ej tidsbegränsat beslut	Nycklar till ytterdörr ska upplåtas för genomförande.

4.5.8 Trygghetsskapande kontakt

Trygghet ska i första hand stärkas genom att personalen har ett trygghetsskapande förhållningssätt och att personalen vid samtliga genomförda insatser har en dialog med den enskilde om hur han/hon upplever sin trygghet och hur det kan tillgodoses vid redan befintliga besök. Upplevelsen av otrygghet bör utöver det planerade stödet kunna tillgodoses genom att den enskilde personen har möjlighet att larma när behovet faktiskt uppstår. Trygghetsskapande kontakt kan i genomförandeplanen i första hand utformas genom e-tillsyn, därefter telefonkontakt eller fysiskt besök. I de fall besöket enbart handlar om tillsyn, ska utformningen ske i form av e-tillsyn.

Av regeringens proposition 2022/23:131 föreslås en ändring i socialtjänstlagen (2001:453) som förtydligar möjligheten att använda digital teknik när insatser ges i form av hemtjänst eller boende i särskilda boendeformer för äldre. Exempel på digital teknik är trygghetslarm med GPS-funktion och kamera för tillsyn i bostaden.

Livsområde	Innehåll	Frekvens/Omfattning	Särskilda villkor
Känsla av trygghet	Planerat tillfälle då hemtjänstpersonal stämmer av med den enskilde utifrån målet med stödet i biståndsbeslutet och utifrån det görs bedömningen om det blir tillsynsbesök, telefonsamtal eller digital tillsyn.	I beslutet anges inte omfattning, utan planeras utformning och tillfällen i genomförandeplan.	Insatsen beviljas normalt inte till personer som kan använda sig av trygghetslarm. Innan insatsen övervägs ska behov av nödvändiga digitala hjälpmedel först utrönas.

4.5.9 Hemtjänst i form av nattinsatser (Del av beslut om hemtjänst)

Insatser nattetid behandlas inom ramen för det ordinarie hemtjänstbeslutet, främst avseende toalettbesök, förflyttningar och tillsyn. Trygghetsbehov ska i första hand tillgodoses i form av trygghetslarm eller e-tillsyn.

Livsområde	Innehåll	Frekvens/omfattning	Särskilda villkor
Förflyttningar Personlig vård Känsla av trygghet	Att ändra grundläggande kroppsställning, sköta toalettbehov samt känsla av trygghet.	Beslut fattas efter individuell prövning om rätt till hjälp med vissa insatser, medan antal tillfällen och utformning specificeras i genomförandeplanen.	

4.5.10 Stöd att genomföra egenvård

I lagen om egenvård (2022:1250) definieras egenvård som en hälso- och sjukvårdsåtgärd som behandlande hälso- och sjukvårdspersonal, med legitimation eller särskilt förordnande, har bedömt att en den enskilde kan utföra själv eller med hjälp av någon annan.

Om den enskilde behöver hjälp i samband med egenvården kan han eller hon ansöka om insatser enligt SoL. Biståndshandläggaren behöver ta del av egenvårdsdokumentationen för att kunna fatta ett beslut. Planeringen om egenvårdens utförande ska ha gjorts av legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal i samråd med den enskilde och den utförare som ska

tillhandahålla personal för egenvården. Insatsen ges under en begränsad tid och uppföljningsansvaret samt information kring åtgärderna ligger hos den profession som har gjort bedömningen gällande egenvård.

Livsområde	Innehåll	Frekvens/Omfattning	Särskilda villkor
Personlig vård, att sköta sin egen hälsa.	Till exempel läkemedelshantering, TENS- behandling, genomföra ordinerat träningsprogram.	Omfattning i enlighet med ordinationen.	Personen ska i samband med ansökan inkomma med en skriftlig bedömning av egenvård från den legitimerade personalen som ordinerat insatsen och bedömt att den kan genomföras som egenvård.

4.5.11 Ledsagning

Syftet med insatsen är att den enskilde, med funktionsnedsättning eller sjukdom, ska få stöd med att förebygga och bryta social isolering och ta del av enklare aktiviteter i närområdet, delta i samhällsgemenskapen såsom intresseföreningar eller kulturliv. (prop 1979/80:1 s.301). Enligt SoL ska kommunerna genom olika insatser verka för att människor som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring får möjlighet att delta i samhällets gemenskap och leva som andra.

Kammarrätten i Göteborg (4067-15) konstaterade att ledsagning till sjukvårdsinrättning som regel ska tillgodosas via sjukresor och med hjälp av vårdpersonalen mellan vårdavdelningar. Kammarrätten i Jönköping (2906-13) bedömde att rätt till ledsagning under sjukresan, trots oro, inte förelåg. Av dom KmR 2741-20 understryks att bistånd enligt SoL avseende ledsagning vid sjukhusbesök alltid måste prövas individuellt liksom andra bistånd. Ledsagning till sjukvårdsinrättningar är således endast avsett för yttersta undantag, och då det också utretts att inte heller anhöriga har möjlighet att stödja den närstående i den aktuella situationen.

Vid avsaknad av anhörig eller annan närstående kan ledsagning beviljas till och från men även under en aktivitet. Ledsagningen ska ge den enskilde möjligheten att ta sig till och från en aktivitet. Insatsen beviljas då, som ett led i strävandena att underlätta för den enskilde att ha kontakter med andra och att delta i det samhällsliv individen verkar och lever i. Ledsagning kan exempelvis beviljas för att möjliggöra besök på vårdinrättningar, frisören, tandläkaren, fotvård, träningslokal, kyrkan, eller kulturevenemang.

Livsområde	Innehåll	Frekvens/Omfattning	Särskilda villkor
Förflyttning	Ledsagning är enligt Socialstyrelsens termbank en insats i form av följeslagare ute i samhället för person med funktionsnedsättning. Insatsen ledsagning syftar till att bryta isolering, ge trygghet och öka möjligheten till aktiviteter utanför hemmet. Följe "från punkt a till punkt b", till en aktivitet eller sammanhang som kan motverka social isolering.	Ledsagning till vårdinrättningar beviljas till alla de vårdinrättningar där den enskilde inte kan genomföra besöket utan en ledsagares stöd. Ledsagning kan också beviljas för enstaka tillfällen eller för en viss aktivitet. Insatsen beviljas normalt till social aktivitet 1 gång	Andra former för att motverka isolering, såsom träffpunkter, ska prövas i första hand. Viss omvårdnad kan förekomma under ledsagningen. Ledsagaren kan vara behjälplig med exempelvis intag av en måltid eller toalettbesök, om det behövs för att insatsen ska vara möjlig att genomföra.

		per vecka.	
--	--	------------	--

4.5.12 Kontaktperson

Insatsen kontaktperson innebär att personen ska vara en medmänniska som kan ge råd till den enskilde i situationer som inte är av komplicerad natur samt ge stöd i att bryta den enskildes isolering.

Livsområde	Innehåll	Frekvens/Omfattning	Särskilda villkor
Samhällsgemenskap Mellanmänniska relationer och interaktioner	Kontaktpersonen ska medverka till att personer med funktionsnedsättning kommer ut i samhället och kommer i kontakt med andra människor. En viktig uppgift är att hjälpa till med att bryta den enskildes isolering genom samvaro och hjälp till fritidsverksamhet. Målet är att den enskilde ska leva ett självständigt liv, och att insatsen syftar till "hjälp till självhjälp".	Individuell behovsbedömning. En skälig nivå att utgå från är maximalt 12 timmar per månad.	Insatsen kontaktperson ska inte beviljas för en person som har ett fungerande privat nätverk (det vill säga familj, anhöriga, vänner), eller är beviljad insats i form av särskilt boende eller trygghetsboende. En helhetsbedömning utifrån andra beviljade insatser ska alltid göras. Kontaktpersonen bör inte vara anhörig, personal, tjänsteman, god man eller förvaltare för den enskilde, eftersom detta kan leda till rollkonflikter.

5. Förebyggande stöd och service samt stöd till anhöriga

Enligt socialtjänstlagen ska kommunen erbjuda stöd till anhöriga till personer med funktionsnedsättning, demens eller annan långvarig sjukdom, under förutsättning att den enskilde ansöker om insats. Stödet kan utformas på olika sätt. Det kan vara riktat till den som vårdas och indirekt innebära ett stöd för den som vårdar eller det kan riktas till den som vårdar direkt. Det ska i utredningen framgå på vilket sätt eventuell anhörigs behov tillgodosätts eller på annat sätt framgå hur hänsyn tagits till anhörigs behov.

5.1 Avlösning i hemmet

Insatsen ska bidra till den enskildes möjlighet att bo kvar i sin ordinarie bostad. Syftet är att tillfälligt ersätta den anhörige vid de tillfällen den anhörige har behov av att bli avlöst. Vid ansökan om regelbunden avlösning ska handläggaren i första hand pröva om regelbundna hemtjänstinsatser direkt riktade till den enskilde, i kombination med dagverksamhet samt trygghetslarm kan tillgodose behovet.

Beslutet om avlösning avser alltid den person som har behov av vård och omsorg, inte den anhörige. Avlösning i hemmet innebär att en omvårdnadspersonal kommer hem till den som är i behov av vård och omsorg efter överenskommelse.

Livsområde	Innehåll	Frekvens/Omfattning	Särskilda villkor
Känsla av trygghet Mellanmänniska interaktioner och relationer Stöd till den som vårdar och stödjer en anhörig	Den enskildes behov av stöd styr insatsens utformning. Syftet är att tillfälligt överta den tillsyn och/eller omsorg som den anhörige utför, för att denne ska kunna utträta ärenden eller delta i egna aktiviteter utanför bostaden.	Maximalt 20 timmar/månad	Insatsen kan enbart beviljas då den enskilde sammanbor med den som vårdar. Vid beslut om dagverksamhet och regelbunden växelvistelse görs en ny bedömning.

5.2 Regelbundet återkommande växelvistelse

När den enskilde har ett gynnande beslut om växelvistelse innebär det att den enskilde växelvis bor i ordinärt boende respektive vistas på korttidsenheten. Syftet med växelvistelsen är dels att avlasta anhöriga, dels att den enskilde ska få sina behov av vård/omsorg/tillsyn tillgodosedda och på så vis stärka möjligheten till kvarboende i ordinärt boende. Den enskilde vistas på korttidsenheten med regelbundna perioder. Perioderna kan variera mellan en och två veckor med olika tidsintervaller. Regelbunden växelvistelse kan beviljas att omfatta som mest, halva tiden på korttidsenheten och halva tiden hemma i ordinärt boende.

Livsområde	Innehåll	Frekvens/Omfattning	Särskilda villkor
Mellanmänniska interaktioner och relationer Stöd till den som vårdar och stödjer en anhörig	Regelbunden återkommande vistelse på korttidsenhet i syfte att avlasta anhörig och möjliggöra kvarboende i ordinärt boende för den enskilde.	Individuell behovsbedömning. Kan beviljas med maximalt 2 veckor per månad.	Växelvård beviljas inte när behoven skäligen kan tillgodoses genom avlösning i hemmet. Vid ansökan om växelvistelse fler dygn per år än boende hemma ska ett avslag göras med hänvisning till särskilt boende.

5.3 Dagverksamhet

Dagverksamheten är avsedd för de som bor i ordinärt boende. Insatsen riktar sig till personer med demenssjukdom. Den enskilde ska som regel vara utredd och diagnostiserad med demenssjukdom eller vara under utredning för demenssjukdom. Dagverksamhet är en verksamhet för personer som till följd av kognitiv nedsättning är i behov av regelbundna aktiviteter och stimulans i vardagen samtidigt som vinsten är att insatsen kan ge en anhörig avlastning. Insatsen kan inte enbart beviljas som en insats för avlastning för anhöriga, den enskilde ska ha behov av att delta i dagverksamheten.

Livsområde	Innehåll	Frekvens/Omfattning	Särskilda villkor
<p>Samhällsgemenskap</p> <p>Mellanmänskliga interaktioner och relationer</p> <p>Stöd till den som vårdar och stödjer en anhörig.</p>	<p>Syftet med insatsen är att möjliggöra social stimulans och aktivitet i gemenskap med andra och att bibehålla och förbättra de funktioner som den enskilde.</p> <p>Insatsen ska skapa möjlighet att bo kvar i det ordinära boendet.</p>	<p>6 månader för att sedan omprövas.</p> <p>Beviljas med rätt till insats utan specificerad frekvens.</p> <p>Den enskildes behov avgör omfattningen och ansvarig planerar i samråd med den enskilde lämplig frekvens av insatsen.</p>	<p>Kan även innefatta stöd att genomföra egenvård, till exempel genomföra ordinerad träning. Samverkan bör ske med hemtjänsten om fler insatser som tex promenad kan verkställas på dagverksamheten.</p>

6. När behovet inte kan tillgodoses i ordinärt boende

6.1 Korttidsvistelse

Korttidsvistelse kan beviljas när alla andra möjligheter till att kunna vistas i den ordinarie bostaden med stödinsatser över hela dygnet i kombination med trygghetslarm är uttömda. Syftet med att bevilja korttidsvistelse är för att kunna kartlägga hur den enskildes hjälpbehov på bästa sätt kan tillgodoses utifrån sviktande kognitiva förmåga.

Insatsen kan också beviljas då förutsättningar för att bo hemma tillfälligt saknas såsom när bostaden behöver anpassas innan hemgång och/eller att tillfälliga anpassningar inte kan tillgodose behovet. Behov av en tillfällig korttidsvistelse kan uppstå i akuta situationer då den som vårdar har behov av vård för egen del och då den enskilde inte kan vara hemma med stöd av hemtjänst och trygghetslarm.

Korttidsvistelse i väntan på särskilt boende kan beviljas när alla andra möjligheter är uttömda och behovet är mycket omfattande.

Livsområde	Innehåll	Frekvens/ Omfattning	Särskilda villkor
<p>Allmänna uppgifter och krav</p> <p>Känsla av trygghet</p> <p>Personlig vård</p> <p>Förflyttning</p>	<p>Insatsen Korttidsvistelse innebär en kortare tids boende utanför det egna hemmet.</p> <p>Korttidsvistelse är en insats som tillgodoser allmänna omvårdnadsbehov i avvaktan på annan insats, samt ska stärka den egna förmågan att klara sitt dagliga liv.</p>	<p>Upp till 4 veckor</p>	<p>Korttidsboende beviljas inte:</p> <ul style="list-style-type: none"> - på grund av bostadsproblematik, till exempel renovering eller bristande tillgänglighet. - om behovet kan tillgodoses av rehabiliterande/ utredande åtgärder i ordinärt boende. - när behoven kan tillgodoses genom insatser i ordinärt boende.

			- Om den enskilde inte antar erbjuden plats i särskilt boende. I dessa situationer får den enskilde vänta på platsen i det egna hemmet med stöd av insatser i ordinärt boende.
--	--	--	--

6.1.1 Syftet med korttidsvistelse

Målet med vistelsen vid korttidsenheten är alltid i första hand att den enskilde ska återvända, till det ordinära boendet. I en utredning om korttidsvistelse ska syftet med vistelsen tydligt framgå. Beslut om korttidsplats ska vara tidsbestämt och omprövas vid behov.

Beslut om korttidsvistelse i avvaktan på lösning av ordinarie bostadssituation ska ha direkt koppling till hur lång tid det tar att åtgärda de hinder som gör att den enskilde inte kan komma hem till sin bostad eller hur lång tid det tar för den enskilde att skaffa en annan bostad. När hindret är åtgärdat upphör grund för beslut om korttidsvistelse. Om den enskilde överklagar avslagsbeslut får han eller hon återgå hem i väntan på förvaltningsrättens beslut.

6.1.2 När behovet av korttidsvistelse plötsligt uppstår eller ändras

Den enskildes vård- och omsorgsbehov kan förändras under korttidsvistelsen. Om den enskilde ansöker om särskilt boende och bedömning att omvårdnadsbehovet inte kan tillgodoses i ordinärt boende med stödsatser, så beviljas den enskilde fortsatt vistelse på korttidsenheten till dess att ett särskilt boende verkställs.

6.1.3 Behålla plats på korttidsvistelse vid vistelse på sjukhus

Om den enskilde som vistas på korttidsenhet blir inlagd på sjukhus är beslutet om korttidsvistelse vilande i 24 timmar, därefter kan platsen erbjudas till någon annan. Kommunen ska inte ha korttidsplatser som står tomma i avvaktan på besked om hur länge en person med beslut om Korttidsvistelse ska vara inlagd på sjukhus.

Vid väsentligt förändrade behov eller om det tidigare korttidsbeslutet har upphört att gälla görs en ny behovsbedömning av biståndshandläggare. När oförändrat behov av korttidsvistelse föreligger, och ett pågående beslut om detta finns, så gäller det tidigare beslutet.

6.1.4 I avvaktan på lösning av ordinarie bostadssituation

Ibland är det inte praktiskt möjligt att flytta hem direkt efter en sjukhusvistelse till följd av förändring i den enskildes fysiska förmåga. En del hinder kan lösas tillfälligt med hjälpmedel. För att få Korttidsvistelse beviljat under väntan på bostadsanpassning kan det handla om att den enskilde inte kan få den vård och omsorg i hemmet, som han eller hon har behov av med hjälpmedel och den personal som behövs.

6.1.5 Vård i livets slutskede

Vård i livets slutskede sker vanligen i den enskildes hem. Om den enskilde trots omfattande hemtjänst- och kommunala primärvårdsinsatser inte känner sig trygg med den vård och omsorg som ges i hemmet kan korttidsvistelse bli aktuellt i livets slutskede.

6.2 Särskilt boende

Rätten till bistånd i form av särskilt boende ska grunda sig på en helhetsbedömning där den enskildes situation och förmågor sammanvägs med fysiska, sociala, medicinska, psykiska och existentiella behov. Det ska finnas ett uttalat behov av omfattande karaktär för att tillgodose ett varaktigt behov av tillsyn, vård och omsorg över dygnet. Vid beslut om särskilt boende omfattar beslutet den särskilda boendeformen som innefattar stöd med personlig vård och service utefter den enskildes behov för att tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Kommunal primärvård ingår vid insatsen, enligt HSL § 18 a.

Detta är en boendeform där den enskildes behov av hjälp i hemmet är så omfattande att de inte kan tillgodoses av den enskilde själv eller med hjälp av insatser i det ordinarie boendet. I regel är det därför väsentligt att ha prövat andra insatser innan ett beslut om särskilt boende fattas. I kommunen finns äldreboendeplatser med inriktning somatik och demens. Beslut om särskilt boende avser inte någon speciell bostad eller enhet. Behovet tillgodoses utifrån tillgång på plats och omvårdnadsbehovets art och omfattning. Det är behovet som styr vem som erbjuds plats på särskilt boende om det finns fler sökande än lediga platser. Möjlighet att anmäla önskemål om internflytt finns. Beslutet om särskilt boende är ett rambeslut, och insatsens utformning beskrivs närmare i genomförandeplanen.

Livsområde	Innehåll	Frekvens/Omfattning	Särskilda villkor
<p>Alla livsområden kan vara aktuella i genomförandeplan, men beslutet baseras som regel på:</p> <p>Allmänna uppgifter och krav</p> <p>Personlig vård</p> <p>Förflyttning</p> <p>Känsla av trygghet</p>	<p>Följer innehållsmässigt vägledande nivåer för stöd i ordinarie boende.</p> <p>Särskild boendeform för service och omvårdnad inom äldreomsorgen innebär rum med toalett/dusch samt måltider i gemensam matsal. I det särskilda boendet finns personal dygnet runt samt larm.</p> <p>För samtliga boendeformer enligt SoL gäller att boendet och omvårdnaden är utformat så att den enskildes kapacitet och resurser tillvaratas. Den enskilde ska få stöd att bevara sitt sociala och kulturella nätverk och här är en fortsatt god kontakt med anhöriga en viktig del. Ledsagning vid aktiviteter av privat karaktär eller planerade läkarbesök bör så långt som möjligt genomföras tillsammans med anhöriga. Om anhöriga inte har</p>	<p>Bostaden är den enskildes egen bostad vilket innebär att biståndet inte ska tidsbegränsas och/eller omprövas annat än i undantagsfall.</p>	<p>Biståndet kan bli aktuellt då den äldre personen, trots omfattande stödinsatser över hela dygnet, inte klarar av att bo i ett ordinarie boende. I beslutet specificeras inte inriktning.</p> <p>I undantagsfall kan en person under 65 år erbjudas en bostad i ett äldreboende om detta bäst kan tillgodose hans/hennes behov. Det ställs då särskilda krav på den individuella bedömningen. En helhetsbedömning görs vid behov gemensamt med socialpsykiatri handläggare.</p> <p>Beslutet grundar sig inte på den ordinarie bostadens beskaffenhet.</p>

	möjlighet kan boendet tillhandahålla stödet.		
--	--	--	--

6.2.1 Syftet med särskilt boende

Syftet med särskilt boende är att tillgodose behov av stöd, vård och omsorg som inte kan ges i ett ordinärt boende. Särskilt boende beviljas när den enskilde har behov av tillsyn, omvårdnad och säkerhet utifrån sitt hälsotillstånd som inte kan tillgodoses genom stöd i det egna hemmet såsom hemtjänst, boendestöd, anhöriginsatser, ledsagning, tillgång till dagverksamhet eller när återkommande korttidsvistelse inte är tillräckligt. Kan den enskilde flytta till ett annat ordinärt boende med bättre fysisk utformning och på så sätt få sitt behov av tillsyn, omvårdnad, säkerhet och trygghet tillgodosett, föreligger inte skäl för att flytta till särskilt boende.

6.2.2 Att flytta till eller ifrån särskilt boende

Ett bifall på ansökan innebär att lämplig plats kommer att anvisas på något av de särskilda boenden som finns inom Melleruds kommun.

6.2.3 Kvarboendepincipen

Särskilt boende är ofta ett livslångt boende. Av utredningen ska framgå den enskildes behov av boendeform och innehållet i insatsen. Däremot ska inte ett namngivet boende anges i beslutet. Den enskilde kan komma att erbjudas ett annat boende om de individuella behoven förändras eller om omvårdnadsbehovet bättre kan tillgodoses med ett annat boende.

6.2.4 När behovet av särskilt boende plötsligt uppstår eller ändras

Byte av särskilt boende kan aktualiseras om särskilda skäl föreligger. För inflyttning i boende med demenssjukdom ska den enskilde ha fastställd diagnos och ha behov av speciellt anpassad vård och omsorgsmetodik. Diagnosen får dock inte vara styrande utan det är den enskildes vårdbehov som ska vara avgörande för förslag till lösning.

6.2.5 Tacka nej till särskilt boende

Om den enskilde tackar nej till särskilt boende som anses skäligt ska en omprövning göras med utgångspunkt i att den enskilde beviljats en biståndsinsats utifrån omfattande omvårdnadsbehov med bedömningen, att behovet inte kan tillgodoses på annat sätt. Ett gynnande biståndsbeslut gäller omedelbart och ska verkställas utan dröjsmål.

I de fall den enskilde drar tillbaka sin ansökan om bistånd får en ny ansökan göras när den enskilde så önskar. Har den enskilde fått vad som bedöms vara skäligt erbjudande av boendeplicering vid ett tillfälle kan ärendet avskrivas vad det gäller sanktionsavgift vid inrapportering av ej verkställda beslut till (IVO) Inspektion för vård och omsorg

Om den enskilde vistas på korttidsvistelse och tackar nej till ett erbjudet särskilt boende så upphör vistelsen på korttidsenheten och omvårdnadsbehovet för den enskilde kommer att tillgodoses med hemtjänst i ordinärt boende utifrån bedömning skälig levnadsnivå.

6.3 Parboende/medboende

Parboende/medboende ska prövas som ett bistånd enligt SoL. I socialtjänstlagstiftningen finns det två bestämmelser som reglerar rätten till parboende i särskilda boendeformer för äldre. Bestämmelserna återfinns i 4 kap. 1 c § socialtjänstlagen (2001:453), SoL, och i 2 kap. 2 § socialtjänstförordningen (2001:937), SoF. Socialtjänstförordningen ger rätt till parboende då båda är i behov av ett särskilt boende. Socialtjänstlagen ger rätt till medboende då endast ena av makarna eller samborna behöver ett särskilt boende. Det spelar då inte någon roll om den andra maken eller sambon behöver en sådan insats, utan rätten till medboende inträder när den ena behöver ett särskilt boende och ska således inte heller prövas mot resterande

villkor i 4 kap. 1 § SoL. Förutom socialtjänstlagstiftningen reglerar även hyreslagstiftningen parboende. Det är den person som beviljats särskilt boende som har möjlighet att ansöka för sin partner att denne ska vara parboende.

Rätten till sammanboende gäller under förutsättning att båda parter begär det samt att paret varaktigt har sammanbott eller, om den ena parten redan bor i ett sådant boende, att paret dessförinnan varaktigt har sammanbott. Båda parterna bör beredas plats inom samma boende, vilket innebär boende i samma lägenhet eller med varsin lägenhet inom samma boende. Hänsyn måste tas till den fysiska miljön utifrån behov av hjälpmedel vid förflyttning. Arbetsmiljön ska också säkerställas så att den biståndsberättigades behov av stöd kan tillgodoses. Det ska finnas plats för personalen att kunna hjälpa den enskilde och det ska finnas plats för hjälpmedel.

Måltider kan intas på boende utifrån kostnad enligt kommunens taxa.

6.3.1 Hyresrättsliga frågor i samband med parboende

När en bostad upplåts enligt hyreslagstiftningen (12 kap jordabalken) gäller reglerna om bruksvärdeshyra, besittningsskydd och uppsägning. Hyreslagstiftningen gäller också i särskilt boende. När det gäller parboende finns villkor i hyresavtalet om att när den biståndsberättigade avlider kan hyresavtalet sägas upp. Detta görs eftersom den medboende inte längre är i behov av parboende. Den medboende har då tre månader på sig att flytta ut, eller så lång tid det tar för den medboende att hitta en annan bostad. En ny behovsbedömning kan göras efter ansökan, om den enskilde har behov av att bo kvar på särskilt boende med ett eget beslut.

6.3.2 När den medboende klarar sig utan stöd

Om den medboende inte har beviljats några insatser enligt socialtjänstlagen för egen räkning sköter denne sig på egen hand. Så länge den medboende inte har något stöd enligt socialtjänstlagen dokumenteras det inte i journal och den medboende omfattas då inte heller av offentlighets- och sekretesslagen. Den medboende omfattas inte av avgiftsreglerna enligt socialtjänstlagen så länge denne inte har några insatser. I särskilt boende är möjligheten att förvara och laga mat begränsad. Den medboende får äta alla måltider som serveras på det särskilda boendet. Den medboende betalar då utifrån kommunens taxa för mat i särskilt boende plus moms. Om den medboende vill avboka måltider får avräkning från taxan göras på samma sätt som för andra boende, se vidare i taxsystemet om avgifter. Den medboende gör en överenskommelse med personalen om hur han eller hon hanterar måltider.

6.3.3 När den medboende är i behov av stöd

En medboende som har behov av att få hälso- och sjukvårdsinsatser utförda i hemmet får dessa utförda av medarbetare i det särskilda boendet, om den medboende beviljas hemtjänst eller kommunal primärvård. Samma avgiftsregler gäller för dessa hemtjänstinsatser. Om den medboendes situation förändras så att denne ansöker om särskilt boende handläggs detta som när personen bor i ett ordinärt boende.

6.3.4 Parets ansvarsfördelning

Enligt äktenskapsbalken ska makar fördela utgifter och sysslor mellan sig och bidra till det underhåll som behövs för att gemensamma och personliga behov ska tillgodoses. När paret delar lägenhet behövs en bedömning göras av vilka faktiska resurser som finns hos makarna tillsammans. Paret kan till exempel välja att den medboende lagar mat för de båda om förutsättningar finns.

Den medboende har enligt äktenskapsbalken ingen omvårdnadsplikt gentemot den biståndsberättigade. Därför avgör den medboende själv i vilken omfattning han eller hon eventuellt vill hjälpa till med personlig vård av den andra parten.

7. Beskrivning av olika former av särskilt boende

Det finns ett lagstadgat krav att kommuner ska inrätta särskilda boendeformer för service och omvårdnad för äldre enligt 5 kap. 5 § SoL. Kommunen ska även inrätta bostäder med särskild service för personer med funktionsnedsättning som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring enligt 5 kap. 7 § SoL. Nedan beskrivs för vilka personer särskilt boende utan speciell inriktning, särskilt boende för personer med demenssjukdom samt särskilt boende för personer med funktionsnedsättning är till för.

7.1.1 Särskilt boende utan speciell inriktning

Särskilt boende utan speciell inriktning vänder sig till personer som är multisjuka, personer med demenssjukdom som inte är i behov av boende med speciell inriktning och personer som på grund av oro och ensamhet inte klarar att bo i eget ordinärt boende. Personen har somatiska eller psykiska nedsättningar som gör att behovet finns av närhet till personal under hela dygnet. Särskilt boende utan speciell inriktning ska ge den enskilde ett värdigt liv och ett meningsfullt innehåll i dagen.

7.1.2 Särskilt boende för personer med demenssjukdom

Särskilt boende med demensinriktning vänder sig till personer med kognitiv svikt och demenssjukdom som har behov av vård och omsorg till följd av sin sjukdom. Det kan handla om att den enskilde har beteenden som till följd av sin art, intensitet eller varaktighet orsakar svårigheter för personen själv eller dennes omgivning. På ett särskilt boende med demensinriktning finns kunskap att bemöta dessa behov samt att ge personer med demenssjukdom ett värdigt liv och ett meningsfullt innehåll i dagen.

Erbjudande om flytt från särskilt boende utan speciell inriktning till särskilt boende för personer med demenssjukdom bör endast ske om personen genomgått en demensutredning och att utredning förordar detta som alternativ.

8. Taxor och avgifter

Avgifter tas ut enligt gällande lagstiftning i enlighet med kommunens regler och vid tidpunkt gällande taxor. Taxor och avgifter justeras årligen och fastställs av kommunfullmäktige.